

SAŽETAK PRESUDE

PASTÖRS PROTIV NJEMAČKE OD DANA 3. LISTOPADA 2019. GODINE ZAHTJEV BR. 55225/14

Pravo na slobodu izražavanja, čak i u slučaju političkog govora i parlamentarnog imuniteta, nije neograničeno i ne uključuje pravo na negaciju utvrđenih povijesnih činjenica poput Holokausta

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva bio je član parlamenta i predsjednik Nacionalne demokratske stranke Njemačke u Parlamentu savezne zemlje Mecklenburg - Zapadna Pomeranija. Zbog izjava koje je dao u svom govoru u saveznom parlamentu uvjetno je osuđen na 8 mjeseci zatvora u prvostupanjskom postupku zbog kršenja sjećanja na mrtve i klevete. Između ostalog, u svom govoru podnositelj je izjavio: „Uz iznimku grupa čiju ste suradnju kupili, skoro nitko nije stvarno, emocionalno involviran u vašoj predstavi zabrinutosti. A zašto je tomu tako? Jer ljudi mogu osjetiti da se takozvani Holokaust koristi za političke i komercijalne svrhe... Također, događaj koji ste jučer organizirali ovdje u dvorcu nije ništa drugo nego vaše nastojanje da svoje projekcije Auschwitza nametnete njemačkom narodu i to na način koji je istovremeno lukav i okrutan. Vi se, dame i gospodo, nadate pobjedi laži nad istinom.“ Drugostupanjski Regionalni sud, iznova utvrđujući činjenice u predmetu, odbio je žalbu podnositelja zahtjeva koju je uložio zbog neispravno utvrđenih činjenica i pogrešne primjene materijalnog prava. Protiv odluke Regionalnog suda podnositelj zahtjeva podnio je reviziju Žalbenom sudu u Rostocku. Nakon što je saznao da je jedan od trojice sudaca, koji je odlučivao u postupku o njegovoj reviziji, suprug sutkinje koja ga je u prvom stupnju osudila, podnio je i prigovor zbog pristranosti suda. Žalbeni sud, uz sudjelovanje suca čiju je nepristranost podnositelj osporavao, odbacio je prigovor zbog pristranosti kao nedopušten, a njegovu reviziju odbio je kao neosnovanu. Naknadni novi prigovor podnositelja zbog pristranosti svih sudaca vijeća koji su sudjelovali u donošenju navedenih odluka odbacilo je novo vijeće istog Žalbenog suda.

PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva, oslanjajući se na članak 10. Konvencije, prigovorio je da mu je kaznenom osudom zbog kršenja sjećanja na mrtve i klevete povrijeđeno njegovo pravo na slobodu izražavanja. Ujedno, tvrdio je da Žalbeni sud nije bio nepristran te da mu je posljedično povrijeđeno pravo na nepristranost suda iz članka 6. stavka 1. Konvencije.

OCJENA ESLJP-a

Nastavno na prigovor podnositelja da mu je povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja iz članka 10. Konvencije, ESLJP je utvrdio da je podnositelj zahtjeva svojim izjavama pokazao prijezir prema žrtvama Holokausta. U tom smislu ESLJP se priklonio zaključcima koje je u svojoj presudi iznio Regionalni sud, koji nacionalni sud je govor podnositelja citirao i cijenio u cijelosti te utvrdio:

1. kvalificirano kazneno djelo klevete, poricanje Holokausta, podnositelj zahtjeva pokušao je ubaciti u svoj govor, koji u najvećem dijelu nije predstavljao kazneno djelo, nadajući se da neće odmah biti otkriven;
2. preostali dio govora koji nije predstavljao kazneno djelo nije mogao umanjiti, sakriti niti prekriti kvalificirano kazneno djelo klevete počinjeno poricanjem Holokausta;
3. podnositelj zahtjeva htio je prenijeti poruku poricanja sistemskog, rasno motiviranog istrebljivanja Židova, koje je izvršeno u Auschwitzu tijekom Trećeg Reicha i koje je utvrđeno povijesnim činjenicama.

Nadalje, ESLJP je nužnost miješanja u demokratskom društvu u pravo podnositelja na slobodu izražavanja morao sagledati i kroz prizmu toga da je podnositelj zahtjeva izabrani predstavnik u parlamentu te da je sporne izjave izrekao u tom svojstvu tijekom sjednice parlamenta. Izabrani predstavnici u parlamentu uživaju veću slobodu izražavanja jer moraju biti slobodni govoriti u parlamentu bez straga od kaznenog progona. No imajući na umu da je podnositelj zahtjeva namjerno i planirano, pribjegavajući prikrivanju, iskoristio svoje pravo na slobodu izražavanja s ciljem promicanja ideja suprotnih tekstu i duhu Konvencije, u ovom predmetu aktivirana je i korektivna primjena članka 17. Konvencije, ([Perincek protiv Švicarske](#), stavci 209.-212.). Naime, članak 17. može biti i izravno primijenjen u predmetima vezanim uz slobodu izražavanja na način da prigovor podnositelja bude proglašen *ratione materiae* nespojivim s odredbama Konvencije. Ipak u ovom predmetu to nije bio slučaj jer zlouporaba prava slobode izražavanja nije bila odmah očita te je ESLJP u predmetu članak 17. koristio kao korektiv pri procjeni nužnosti miješanja. Posljedično, iako je uplitanje u pravo na slobodu izražavanja zahtijevalo najstroži nadzor jer se odnosilo na izjave izabranog predstavnika dane u parlamentu, iznošenje istih u takvim okolnostima zaslužilo je malu ili nikakvu zaštitu ako je njihov sadržaj u suprotnosti s demokratskim vrijednostima sustava Konvencije. Naime, ostvarivanje prava slobode izražavanja, čak i u parlamentu, nosi sa sobom „dužnosti i odgovornosti“ iz članka 10. stavak 2. Konvencije. Stoga, čak i parlamentarni imunitet koji je u tom kontekstu ponudio pojačanu zaštitu slobode govora ne štiti neograničeno i apsolutno ([Karacsony i drugi protiv Mađarske](#), stavak 139.). Konačno, u odnosu na ozbiljnost izrečene sankcije, ESLJP je istaknuo da iako uvjetna osuda na 8 mjeseci zatvora nije beznačajna, nacionalne vlasti su iznijele relevantne i dostatne razloge za istu te nisu prekoračile granicu svoje slobode procjene. ESLJP posebno je istaknuo da zemlje koje su iskusile nacistički užas imaju posebnu moralnu odgovornost udaljiti se od masovnih zločina koje su počinili nacisti. Slijedom svega navedenog, miješanje u pravo podnositelja na slobodu izražavanja bilo je proporcionalno legitimnom cilju i nužno u demokratskom društvu te je ESLJP prigovor podnositelja u tom smislu odbacio kao očigledno neosnovan.

U odnosu na prigovor podnositelja zbog povrede prava na nepristran sud, ESLJP je odlučio pristupiti analizi prigovora pod maksimom „nije bitno samo da se pravda izvršava, već i da se vidi da se izvršava“ ([Ramos Nunes de Carvalho e Sa protiv Portugala](#) [VV], stavci 145.-149.). Provodeći objektivan test nepristranosti, ESLJP je nastojao utvrditi jesu li u predmetu podnositelja postojale dokazive činjenice, odvojene od postupanja suca, koje mogu izazvati sumnju u njegovu nepristranost. U tom smislu činjenica da su u predmetu podnositelja, u različitom stupnju postupka, odlučivali suci koji su bili u braku mogla je izazvati sumnju u nepristranost suca koji je sudio u sastavu vijeća Žalbenog suda. Ipak, uzimajući u obzir da Žalbeni sud nije neposredno razmatrao i odlučivao o presudi prvostupanjskog suda već o presudi Regionalnog suda, koji je sam iznova izvodio dokaze te utvrđivao činjenice, te da je o naknadnom prigovoru podnositelja o pristranosti vijeća odlučilo novo vijeće Žalbenog suda,

bilo je dostatno ESLJP-u da otkloni postojanje opravdane objektivne sumnje u pristranost suca i Žalbenog suda. Dodatno, podnositelj zahtjeva nije iznio konkretne argumente zašto bi profesionalni sudac, koji je braku s drugim sucem, trebao biti pristran kada odlučuje o istom predmetu na drugoj razini nadležnosti, a pritom nije ni odlučivao o odluci supružnika. Posljedično, ESLJP je utvrdio da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije te je prigovor podnositelja odbio.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.